

Analiza sezonów rozplodowych w Stadninie Koni Rieczna w latach 2003–2011

Zenon Podstawski, Patrycja Baron, Monika K. Stefaniuk, Maria Kulisa

*Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Katedra Hodowli Koni,
al. Mickiewicza 24/28, 30-052 Kraków*

Wstęp

Stado Ogierów – Stadnina Koni w Starogardzie Gdańskim, którego oddziałem jest Stadnina Koni Rieczna, produkuje ogiery do Zakładów Treningowych, utrzymuje bazę genetyczną koni rasy wielkopolskiej z pochodzeniem wschodniopruskim i trakeńskim oraz polskiego konia szlachetnego półkrwi. Poprzez kojarzenie klaczy z wybitnymi ogierami rasy KWPN, hanowerskiej, oldenburskiej i innymi stadnina dąży do wyhodowania koni o dużej wartości użytkowej. Konie, będące w posiadaniu SK Rieczna, należą do ras: polski koń szlachetny półkrwi i pełna krew angielska, jednakże główną rasą hodowaną w stadninie są konie wielkopolskie o pochodzeniu trakeńskim.

Rasa wielkopolska powstała w oparciu o rodzimy typ koni na pierwotnie polskich ziemiach. Obejmuje konie półkrwi, których odrębność w sensie genetycznym, jak i genealogicznym była kształtowana od drugiej połowy XIX w. Na początku lat 60. ubiegłego wieku populacje koni mazurskich, poznańskich oraz gryfów pomorskich uznano za skonsolidowane genotypowo i fenotypowo, i na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa z 27 grudnia 1962 r. określono je mianem rasy wielkopolskiej. Liczne zmiany w zasadach hodowli konia wielkopolskiego, głównie w odniesieniu do warunków rodowodowych, jakie miały miejsce w latach 90. XX w., przyczyniły się do ograniczenia jego liczebności z 20% udziału w populacji koni w całej Polsce do zaledwie 8%. W ciągu ostatnich 10 lat niewielka ilość przychówku spełniała wymogi stawiane koniom wielkopolskim; większość

uznawano za konie szlachetne półkrwi. Dolew krwi koni innych ras doprowadził do rozluźnienia wzorca rodowodowego koni wielkopolskich i stopniowego zatracenia typu właściwego dla tych koni, co doprowadziło do włączenia ich do programu ochrony zasobów genetycznych (Krupiński, 2008).

Hodowla zarodowa jest zadaniem trudnym, wymaga wielu czynności i zabiegów, prowadzących do doskonalenia pogłowia koni. Działania, które mają na to największy wpływ, to pielęgnacja, żywienie, wychów młodych koni oraz selekcja materiału rozplodowego, a przede wszystkim sam rozród. Wskaźnik, który określa produktywność stadniny, to stosunek liczby odchowanych źrebiąt do liczby pokrytych klaczy. Dla rasy wielkopolskiej wynosi on średnio 60,9% (Byszewski i Gromnicka, 1994). Na jego wartość składają się takie parametry, jak odsetek: źrebnosci, resorpcji, poronień, żywo i martwo urodzonych źrebiąt, źrebiąt padłych w czasie odchovu. Dolna granica źrebnosci, według Zwolińskiego (1980), wynosi 70%.

Celem pracy było porównanie wskaźników rozplodowych klaczy rasy wielkopolskiej w Stadninie Koni Rieczna w latach 2003–2011.

Materiał i metody

W pracy wykorzystano dokumentację hodowlaną stadniny, roczne rejestry stanówkowe oraz wykazy z przeglądów hodowlanych analizowanych roczników. Prześledzono wyniki rozrodu łącznie 268 klaczy wielkopolskich, włączonych do stada podstawowego w latach 2003–2011. W celu przeprowadzenia analizy wyników

rozrodczych stada wyliczono następujące wskaźniki, według standardowych metod:

- żrebnosc klaczy (%),
- klacze jałowe (%),
- aborcje i resorpcje (%),
- źrebięta martwo urodzone (%),
- źrebięta żywo urodzone (%),
- źrebięta odchowane (%),
- upadki źrebiąt podczas odchowu (%),
- klaczki (%),
- ogierki (%).

Dokonano analizy wykorzystania rozplodowego ogierów oraz wyliczono produktywnosc stadniny, biorąc pod uwagę stosunek źrebiąt odchowanych do liczby pokrytych klaczy.

Wyniki

Wyniki analizowanych sezonów rozplodowych przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Wyniki analizowanych wskaźników hodowlanych z uwzględnieniem sezonów rozplodowych
Table 1. Breeding parameters analysed with regard to reproductive season

Analizowane wskaźniki <i>Analysed parameters</i>	Sezon rozplodowy <i>Reproductive season</i>									Ogółem <i>Total (%)</i>
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Klaczki pokryte (szt.) <i>Bred mares (head)</i>	22	28	28	24	29	36	39	38	24	n=268
Klaczki zażrebiane (szt.) <i>Mares in foal (head)</i>	21	25	22	21	16	28	33	27	22	n=215
Żrebnosc klaczy (%) <i>Pregnancy rate (%)</i>	95,5	89,3	78,6	87,5	55,2	77,8	84,6	71,1	91,7	80,3
Klaczki jałowe (szt., %) <i>Barren mares (head, %)</i>	1 4,5	3 10,7	6 21,4	3 12,5	13 44,8	8 22,2	6 15,4	11 28,9	2 8,3	n=53 19,7
Żrebięta żywo urodzone (szt., %) <i>Foals born alive (head, %)</i>	19 90,5	22 88	19 86,4	19 90,5	15 93,7	27 96,42	30 90,9	23 85,2	21 77,7	n=195 90,6
Klaczki (szt.) <i>Fillies (head)</i>	10	13	9	6	6	14	16	13	10	47,7
Ogierki (szt.) <i>Colts (head)</i>	9	9	10	13	13	13	14	10	11	52,3
Żrebięta martwo urodzone (szt., %) <i>Stillborn foals (head, %)</i>	1 5,2	1 4,5	0 -	0 -	1 6,7	0 -	0 -	0 -	1 4,8	n=4 2
Żrebięta odchowane (szt.) <i>Foals reared (head)</i>	17	17	14	17	12	20	29	21	21	n=168
Produkcyjność (%) <i>Productivity (%)</i>	77,3	60,7	50	70,8	41,4	55,6	74,4	55,3	87,5	62,7

Odsetek żywo urodzonych źrebiąt wahał się od 85,2 do 96,4% i wyniósł 90,6% dla całego badanego okresu. Średnia liczba żywo urodzonych źrebiąt w SK Rieczna wyniosła 90,8%

i była najwyższa w stosunku do opisywanych dla innych ras, utrzymywanych w systemie stajennym: pełna krew angielska 68% (Kulisa i in., 1999), czysta krew arabska 78,42% (Pieszka

i in., 2005), szlachetna półkrew 72,7%, małopolska 79,5%, wielkopolska 79,4% (Budzyński i in., 2003), huculska utrzymywana w warunkach stajennych 77,4% (Gancarz i in., 2002), konik polski utrzymywany w warunkach stajennych 81,2% (Jaworski i in., 1996). W 4 analizowanych sezonach stwierdzono po jednym martwo urodzonym źrebięciu. Ze względu na najmniejszą liczbę zażrebiionych klaczy w sezonie 2007, jedno martwe źrebię stanowiło aż 6,7%. W pozostałych latach nie odnotowano żadnego przypadku klaczy ze stada podstawowego, która urodziłaby martwe źrebię. Liczba źrebiąt padłych podczas odchowu do 6. miesiąca życia wahała się od 1 do 7 sztuk. Średni odsetek padłych źrebiąt, wyliczony w stosunku do źrebiąt żywo urodzonych, wynosił 12,9%. Zaobserwowano, że najczęstszą przyczyną upadków źrebiąt podczas odchowu była rodokokoza, rzadziej wady rozwojowe.

Podczas całego charakteryzowanego okresu urodziło się więcej ogierków (52,3%). Najwyższą produktywność stadniny, wyrażoną stosunkiem liczby źrebiąt odchowanych do liczby klaczy pokrytych w danym sezonie, wykazano dla sezonu rozplodowego 2011, w którym na 24 pokryte klacze odchowano 21 źrebiąt (87,5%). Najniższą produktywność odnotowano w sezonie 2007 (41,4%). Średnia produktywność

dla SK Rieczna wyniosła w analizowanych sezonach 62,7% i była wyższa niż w latach wcześniejszych 59,4% (Wejer i Tomczyński, 2004).

W omawianych sezonach użyto do krycia i inseminacji klaczy 32 ogiery ras: pełnej krwi angielskiej, wielkopolskiej, trakeńskiej, szlachetnej półkrwi, holenderskiej gorącokrwistej i oldenburskiej.

Spośród wszystkich ogierów aż 11 było pełnej krwi angielskiej, które pokryły jednak tylko 28 klaczy. Sześć ogierów rasy wielkopolskiej pokryło natomiast 46 klaczy, 4 ogiery KWPN pokryły 86 klaczy, 4 trakeńskie pokryły 19 klaczy, a dwa ogiery oldenburskie 53 klacze.

Podsumowanie

Można wnioskować, że klacze stacjonujące w stadninie charakteryzują się dobrą płodnością. Średnie wartości podstawowych wskaźników uległy podwyższeniu w stosunku do lat wcześniejszych, co może wskazywać na większe zwrócenie uwagi hodowców na problemy rozrodcze w stadninie. Ponadto, otrzymane wyniki wskazują na problemy występujące w niektórych latach w okresie odchowu najmłodszych źrebiąt. Podniesienie poziomu ich dobrostanu będzie miało wpływ na wyniki ekonomiczne i produkcyjne stadniny.

Literatura

- Budzyński M., Sadowska-Pszczola J., Zamoyska A. (2003). Oddziaływanie ogierów i klaczy na efekt pracy hodowlanej. *Prz. Hod.*, 10: 24–26.
- Byszewski W., Gromnicka E. (1994). Wyniki rozrodu klaczy w Państwowych Stadninach koni w latach 1983–1992. *Med. Wet.*, 50 (10).
- Gancarz J., Budzyński M., Sapuła M., Budzyńska M. (2002). Wskaźniki reprodukcyjne i biometryczne klaczy huculskich z uwzględnieniem linii męskich i żeńskich. *Ann. UMCS, Lublin, sec. EE.*, XX, 30: 215–222.
- Geringer H., Bek-Kaczkowska I., Grabowska A. (2001). Analiza użytkowania rozplodowego klaczy w stadninach koni Golejewko i Iwno w latach 1979–1998. *Rocz. Nauk. Zoot.*, Supl., 14: 35–42.
- Jaworski Z., Ciesielski W., Kaliszczak I., Michałek B. (1996). Porównanie niektórych wyników użyteczności rozplodowej koników polskich z grupy rezerwatowej i stajennej Stacji Badawczej PAN w Popielnie. *Zesz. Nauk. PTZ: Chów i hodowla koni, Prz. Hod.*, 25: 101–107.
- Kolstrung R., Gut S. (2013). Effectiveness of reproductive utilization of Hucul mares in Poland. *Ann. UMCS, sec EE, Zootechnica*, 1: 97–102.
- Krupiński J. (2008). Ochrona zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich w Polsce. *Wiad. Zoot.*, 46, 1: 1–10.
- Kulisa M., Łuszczynski J., Pieszka M., Król K. (1999). Płodność a wyniki hodowlane koni pełnej krwi angielskiej ze stadniny koni Krasne. *Mat. symp. międz.: Aktualne kierunki hodowli i użytkowania koni w Europie*, AR Kraków, 17–19.09.1999, ss. 141–146.

Nowicka-Posłuszna A., Zygmunt B. (2001). Ocena wskaźników rozplodowych klaczy użytkowanych w stadninach koni Pępowo, Posadowo i Racot w latach 1995–2000 z uwzględnieniem ich modelu rodowodowego (cz. I). *Rocz. Nauk. Zoot., Supl.*, 14: 309–316.

Pieszka M., Kulisa M., Łuszczynski J., Długosz B. (2005). Reproductive indicators of Arabian mares from Polish Studs between 1983–2002. *Biotech. Anim. Husb.*, 21 (5–6): 85–88.

Pieszka M., Łuszczynski J., Długosz B., Augustyn R., Podstawski Z. (2012). Analiza wskaźników rozplodowych klaczy sokólskich z WZHK Białystok. *Mat. konf. nauk.: Przyszłość konia zimnokrwistego w Polsce*, ss. 73–74.

Wejer J., Tomczyński R. (2004). The reproductive indices of the mares at the Stud Farms Kadyny and Rzeczna. *Polish J. Nat. Sci.*, 17 (2): 393–404.

Zwoliński J. (1980). *Hodowla Koni*, PWRiL, Warszawa.

ANALYSIS OF REPRODUCTIVE SEASONS IN THE RZECZNA STUD IN 2003–2011

Summary

The Rzeczna Stud is the branch of Stallion Depot – Starogard Stud. Its main breeding objectives are production of stallions for training facilities and maintenance of the genetic basis of Wielkopolska horses. Reproduction is the most important aspect of breeding, therefore the aim of this study was to analyse the reproductive seasons from 2003 to 2011. In the nine analysed seasons a total of 268 mares were covered. The following indicators were determined: foaling rate (80.3%), percentage of barren mares (19.7), percentage of resorption (3.7), percentage of abortions (2.32), and percentage of stillborn foals (1.39). Average stud productivity in the analysed seasons was 62.7%. The resulting parameters were slightly higher than previously reported in the literature, which suggests better use of the reproductive potential of Wielkopolska horses by breeders.

Fot.: D. Dobrowolska